

Sadan vuoden talo

■ Poriin valmistuu pian omakotitalo, jonka idea on pienin päivityksin palvella asukkaitaan vuosisadan verran.

Juha Granath

Helposti huollettava, ympäristötietoinen ja vähäpäästöinen lähes nolla-energiatalo, joka on avara ja valoisa, terveellinen ja ihmisen elinkaaren ymmärtävä.

Erilaisiin perhekokoihin muotoutuva puutalo, joka palvelee siinä asuvia ainakin sata vuotta.

Sellaisen tilauksen teki arkkitehdille suomalaismies, jonka haaveena oli uudennainen, kestävä koti perheen olla ja elää.

”Isäni 1960-luvulla rakentama talo kesti 50 vuotta. Minun taloni pitäisi kestää tuplasti kauemmin”, sanoo talon rakennuttaja **Juha-Pekka Ristmeri**.

Sadan vuoden talo nousee parhaillaan Porin Pietniemen omakotialueelle. Talon työmaalla on kuhissut vuoden 2015 syksystä lähtien poikkeuksellisen vilkkaasti.

Tontilla ovat käyneet paitsi kaupungin silmätekevät ja lukuisat rakennusalan visionäärit myös Yleisradion vastaavat tuottajat ja vakituisempina vieraana kuvausryhmä.

Selitys on, että talon rakentamiskäytännöt nähdään 10-osaisena sarjana TV1:ssä ja Yle Areenassa ensi syksynä, jolloin myös suuri yleisö pääsee seuraamaan kestävä, ympäristöä säästävän kodin syntyvaiheita.

Juha-Pekka Ristmeri on itsekin ammatiltaan tv-tuottaja. Viime vuo-

projektissa myös rakentajilta vaaditaan muutakin kuin käden taitoja.

”Kiinnostavin kuvauskohde on ollut työmaan kirvesmiesporukka. Jos talo jonkin ihmeen takia ei kestäisi sataa vuotta, niin kavereiden jutut ainakin kestävät”, nauraa tv-kuvaaja **Tommi Yli-Rönni**.

”Erikoinen talo vaatii persoonalliset rakentajat”, Ristmeri kuittaa.

Persoonaa löytyi Ruotsista. Kirvesmiesryhmän päälliköksi palkattiin reilut 40 vuotta sitten Porin rakennustyömailta Pohjanlahden tuolle puolen lähtenyt **Esa Dahl**.

Konkaritimpuri ei pannut tulevaa tv-tähteyttä pahakseen.

”Suuta olen osannut soittaa aina. Puutalo-oppia taas on tullut Tukholmasta. Siellä olen rakentanut monenmuotoisia ja -korkuisia puisia rakennuksia”, Dahl kertoo.

Puurakentamisen kärkihanke

Porilaissyntyisen Ristmeren yllättävin veto oli kuitenkin kokonaisuuden suunnittelijan valinta. Talon piirtänyt arkkitehti **Jukka Koivula** asuu Porin ikuisessa ”viholliskaupungissa” Raumalla.

”Mies on käynyt koulunsa Porin Lyseossa”, Ristmeri puolustautuu.

Samaan aikaan, kun Pietniemen

kuuntelemaan täysi salillinen kollegoita, arkkitehtejä, muita rakennusalan ammattilaisia sekä myös kuntien edustajia.

Selitys kiinnostukselle on, että Sadan vuoden talo on valittu Puupäivien yhdeksi uusimman suomalaisen puuarkkitehtuurin merkittävimmistä kohteista.

Poriin kohoava omakotitalo on näin nostettu Löylyn, Helsingin Herneasaaren valmistuneen maineikkaan saunaravintolan rinnalle.

Koivula taustoittaa arkkitehdin työn lähtökohdista.

”Talon pitäisi olla luovaa työtä tekevä ideahautomo, ja sen tulisi hyödyntää koettuja ja uusia ratkaisuja.”

Aluksi Sadan vuoden talosta tehtiin kaikkiaan viisi erilaista ehdotusta. Niistä valituksi tuli viimeinen, ”kolmiolieväksi” ristitty versio.

”Yksikerroksiseen taloon astutaan sisään hieman salaisesti porttivajan kautta. Asumisen keskiönä ovat ruokailu- ja olohuone, työtila, lasikatteinen talvipuutarha ja kasvihuone”, Jukka Koivula kertoo.

Puupäivien yleisö saa ihastellakseen Koivulan salin seinälle heijastamia rakennuspiirustuksia.

Sillä välin Juha-Pekka Ristmeren rooli työmaalla on vaihtunut tv-miehestä kirvesmiehen apupojaksi.

”Vielä kesällä sain käyttää sirkkeliä, mutta kun peukalonpääni hieman lyheni, minut siirrettiin vaarattomampiin hommiin”, Ristmeri tunnustaa.

”Nyt vasara on vaarallisin työkalu, joka minulle annetaan käteen.”

➤ ➤ ➤

”Isän 1960-luvulla rakentama talo kesti 50 vuotta. Minun taloni kestää sen tuplasti.”

den Venla-voittaja muistetaan muun muassa Satuhäät-ohjelmastaan. Ikuisena romantikkona Ristmeri toteuttaa Sadan vuoden taloa lapsuutensa pihapiiriin, josta edellinen talo purettiin alta pois.

työmaalla asennetaan ikkunoita ja kiistellään työmääräysten toimivuudesta, Koivula esittelee aikaansaannostaan Puupäivillä Helsingin Wanhassa Satamassa.

Arkkitehdin luentoa on saapunut

Sadan vuoden talon rakennuttajan Juha-Pekka Ristmeren peukalo on ollut työmaalla kovilla. Etsin sirkkeliä lyhensi, sitten puukko paloitteli.

**"Nyt vasara on
vaarallisin työkalu,
joka minulle
annetaan käteen."**

Havainnekuva talon asettumisesta tontilleen.

Timo Tuomola

Arkkitehti Jukka Koivulan pohjapiirros Sadan vuoden talosta.

Jukka Koivula

Rakennuskuvat: Jukka Koivula

CLT-elementtejä nostetaan paikoilleen. | Talon runko on jo hahmollaan. | Ilmanvaihtokanavat piiloutuvat kattorakenteisiin.

➤➤➤

Ammattimies Esa Dahl vilkaisee syrjäilmällä vasaroivaa työnantaajaansa ja tekee paljastuksen.

”Saihan mies vahinkoa aikaan puukollakin. Napautti kiireissään peukalon jänteensä poikki ja kantoi kipsiä kädessään viikkoja.”

”Säästäisi nyt käsiään, että pystyy ottamaan vastaan tulevat tv-palkinnot”, Dahl vinoilee.

Urakoitsijat ja materiaalit läheltä

Sadan vuoden talon peruseriaate on kuormittaa ympäristöä mahdollisimman vähän. Juha-Pekka Ristmeri lähti toteuttamaan tavoitettaan hankkimalla niin urakoitsijat kuin rakennustarvikkeet lähiympäristöstä.

”Satakunnasta löytyivät urakoitsijat ja suurin osa tarvikkeista. Vain laattojen, aurinkokennojen ja parketin perässä piti mennä rajan yli Varsinais-Suomeen.”

Talon runkoa valitessaan Ristmeri päätyi CLT-rakenteeseen (Cross-Laminated Timber), jonka jättämää hiilijalanjälkeä kehutaan hyvin matalaksi, jopa negatiiviseksi.

Sadan vuoden talon ristikkäin liimatuista puulevykerroksista koostuva CLT-runko oli tosin tilattava Kuhmosta asti.

”Toinen vaihtoehto oli Itävalta. Nyt puu on sentään kotimaista”, Ristmeri puolustautuu.

Arkkitehti Koivulalla oli aluksi epäilyksensä siitä, kuinka tehdasrakenteinen valmiselementtinen CLT-runko soveltuisi kulmikkaaseen Sadan vuoden taloon.

”Ensin näytti, että rakennus ei taivu siihen, mutta luonnostarkastelu

Viron miehet näyttivät Porin pojille, miten taloa tehdään.

osoitti toisin”, Koivula kertoo.

Päätös sisälsi riskin, ja toteutus olisi hintava. CLT-runko lohkaisi Sadan vuoden talon alkuperäisestä budjetista lähes kolmanneksen.

Riski päätettiin ottaa. Arkkitehti apureineen teki yhteensä 78 elementtipiirustusta, jotka toimitettiin kuhmolaisen Crosslamin liimaus- ja leikkauspöydälle.

CLT korvaamaan hirsirakentamista?

Kauniina kesäkuun päivänä Kuhmosta saapui Porin Pietniemeen kaksi CLT-elementeillä lastattua jätirekkaa ja Loviisasta pakettiautollinen rungon pystyttäjiä.

Kirvesmiespomo Esa Dahl joutui heti ihmettelemään tulijoiden outoa puhetapaa, joka poikkesi aika lailla selvästä Porin murteesta.

”Kesti hetki ennen kuin tajusin, että kaverithan puhuvat viroa. Toki viroa on helpompi ymmärtää kuin savokarjalaa, mutta sitten alkoi huolestuttaa heidän ammattitaitonsa”, Dahl muistelee.

Huoli oli turha. Viron miehet näyttivät Porin pojille, miten taloa tehdään.

CLT-runko oli paikallaan runsaassa viikossa. Timpurien työaikaa säästyi nelisen kuukautta, ja Juha-Pekka Ristmeri oli helpottunut.

”Vain yhden elementin viiston yläpinnan kone oli lukenut väärin, mutta pojat korjasivat tilanteen pai-

Filmaattiset Oy

Nämä miehet tulevat ensi vuonna tutuiksi koko kansalle. Vasemmalta Jarmo Mäkinen, Erik Dahl, Pasi Lindfors ja timpuriporukan pomo Esa Dahl.

kan päällä höylällä. Kaikki liitokset olivat tarkat, eikä sisätiloissa tarvita kattolistoja.”

Ristmeri uskoo, että CLT korvaa tulevaisuudessa hirsirakentamista.

”CLT-runko on lujarakenteinen, hengittävä eikä painu kasaan. Lisäksi se tuki ajatustani täysin puurakenteisesta talosta, johon ei tule yhtään muovia.”

Puupäivillä arkkitehti Koivula käy läpi Sadan vuoden talon CLT-rakenteen ominaisuuksia ja sen asennukseen liittyviä yksityiskohtia.

”Suunnittelu ja mittaus vaativat enemmän työtä. Ikkunat ja oviaukot voivat olla vapaamuotoisia. Hiotut levyt soveltuvat hyvin ekovillapuhallukseen. Elementtien suurten levyjen saumojen kiristämistä pitäisi vielä kehittää”, Koivula listaa.

Sillä välin Porissa kirvesmiesporukka on vetäytynyt tv-kuvaajan kanssa kahvitauolle. Tavanomaisen väittelyn ollessa kuumimmillaan

ovesta astuu sisään työmaan vakioveijari, **Pasi Majalahti** naapurikylästä.

”Pojat, kuinka monta euroa menee tusinaan?”

”Kaksitoista”, kuuluu hieman empivä vastaus.

”Entä kuinka monta 50-senttistä menee tusinaan”, Majalahti jatkaa.

”24”, vastaus tulee jo kuin tykin suusta.

Majalahti pyörittelee päätään.

Oivalluksen jälkeen seuraa nolo hiljaisuus. Vain kamera käy.

Julkisivulaudoituksen väri on lempeän siniharmaa. | Sisätilat ovat joustavat ja valoisa. | Terrassin rakentaminen oli hauska työvaihe.

Sadan vuoden talo alkaa valmistua. Tupaantuliaisia ei päästä viettämään vielä jouluna mutta varmasti alkuvuodesta.

Kuvat: Filmaattiset Oy

Vahva eristys, lämpöä keräävä ilmastointi, aurinkokennot ja maalämpö tekevät päästöttömän nollaenergiatalon.

Homeongelmat historiaan

Marraskuun loppuun mennessä Sadan vuoden talon rakentamista on filmattu jo monta sataa tuntia. Kuvaajankin työ helpottuu pikkuhiljaa, kun suurin osa draamasta on siirtynyt sisätiloihin.

”Korvat tosin joutuvat melko koville”, Tommi Yli-Rönni virnuilee.

Talon pystyttämisestä tehtävän tv-sarjan toivotaan edistävän entisestään puurakentamista, joka yleistyy Suomessa koko ajan.

Puun suosion kasvuun ovat vaikuttaneet muun muassa nykyisen rakennuskannan alituiset sisäilma- ja homeharmit.

”Vanhempieni aikoinaan rakentamassa talossa kosteus pääsi rakentei-

siin ja aiheutti homeongelmia”, Ristmeri kertoo.

”Tässä hankkeessa varmistin kuivaketjun säilymisen alusta asti. Talosta tulee terve ja terveellinen, sillä täysin puiseana se hengittää.”

Myös päästöttömän nollaenergiatalon tavoite saavutettiin.

”Siihen päästiin muun muassa vahvalla eristyskerroksella, lämpöä talteen keräävällä ilmastoinnilla, apusähköä tuottavilla aurinkokennoilla ja ottamalla maalämpöä syvältä peruskalliosta”, Ristmeri luettelee.

Kahvitaukoaan lopetteleva kirvesmiesryhmä heittää vielä pikku kuitin työantajalleen.

”Talosta tulee omistajaansakin älykkäämpi nuukailija”, Esa Dahl kehaisee.

”Siitä pitää huolen KNX-automaatiojärjestelmä, joka ohjaa lämmitystä, valaistusta ja ilmastointia.”

Sadan vuoden talon tupaantuliaisia oli alun perin tarkoitus viettää yhdessä joulupukin kanssa. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että pukin ei vielä tänä jouluna tarvitse poiketa Pietniemen tontille.

”Olen itse suurin syyllinen muuttaman viikon aikatauluviivästykseen, sillä olen hyväksynyt vaikeitakin rakenneratkaisuja”, Ristmeri tunnustaa.

Osasyyn viivästyksestä Ristmeri panee urakoitsijoiden ja orastavan nousukauden piikkiin.

”Sovitut aikataulut eivät aina ole pitäneet. Kun yksi ammattiryhmä on pari viikkoa jossain tavoittamattomissa, toinen ryhmä ei pääse jatkamaan omia töitään. Kierre on valmis.”

Pikkujouluista Sadan vuoden talossa ei kuitenkaan tingitä. Juhlamenun suunnittelu on annettu työmaapäällikön, Tukholmaa myöten tunnetun kulinaristin Esa Dahlin huoleksi.

Se näkyy lopputuloksessa.

”Listassa on niin vaikeita sanoja ja ruokalajeja, että en osaa niitä kirjoittaa, saati sitten lausua”, Ristmeri kommentoi tilaisuuden tarjoilua.

Ruokaostostensa ohessa työmaapomo Dahl aikoo käväistä myös leluosastolla.

”Kirvesmiesporukan lahja riskialttiille Ristmerelle on muoviset työkalut.” □

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.
juha.granath@saunalahhti.fi